AYBİR
İSLAM ÜLKELERİ AKADEMİSYENLER VE YAZARLAR BİRLİĞİ
ACADEMICS AND AUTHORS ASSOCIATION OF ISLAMIC COUNTRIES
اتحاد الأكاديميين والكتاب للعالم الإسلامي

GÖRÜŞ

Kuzey Irak'ta Yönetim Krizi

Fatih Beyaz

Araştırmacı/Yazar

Kasım '26

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY), 2024 yılı Ekim ayında gerçekleştirilen parlamento seçimlerinin ardından ivme kazanan ve iki yılı aşan bir sürece yayılan siyasi tıkanıklığın neticesinde derin bir yönetim krizi ile karşı karşıya. Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ile Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) arasındaki güç paylaşımı anlaşmazlıkları, Orta Doğu'daki bölgesel askeri gerilimler ve küresel güç kaymalarıyla birleşince, IKBY'nin anayasal statüsünü tehdit eden bir boyuta ulaşmıştır.

Mevcut Krizin Ana Hatları

IKBY'deki mevcut kriz, 4 Kasım 2026 tarihinde Parlamento'nun iki yılı aşkın bir aranın ardından KDP'nin tek taraflı hamleleriyle toplanması ve KYB'nin boykotuna rağmen kendi adayı Vala Farid'i meclis başkanı seçtirmesiyle patlak vermiştir. KYB lideri Bafel Talabani'nin, partisinin üst yönetimiyle yaptığı iki saatlik toplantının ardından "bu başarısız hükümetten çekiliyoruz" açıklaması, yalnızca bir koalisyonun dağılması anlamına gelmiyor; 2005 Irak Anayasası'nın federal statü tanıdığı, ABD'nin güçlü desteğiyle ayakta duran yarı-özerk Kürt yapısının geleceğine dair bir deprem etkisi de oluşturuyordu.

KYB kanadı, Erbil'in tek taraflı olarak Bölge Başkanı veya Başbakan ataması durumunda Süleymaniye merkezli alternatif makamlar kuracağını ve meclis kararlarını tanımayacağını beyan etmiştir.

Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani ile KYB'li bakanların Erbil'deki kurumları terk ederek Süleymaniye'ye çekilme hazırlığı yapmaları, idari ayrışmanın fiiliyata dökülme riskini somutlaştırmaktadır. Krizin hukuki ayağında ise Irak Federal Yüksek Mahkemesi kritik bir rol oynamaktadır. Seçim sonuçları ve parlamento oturumunun meşruiyeti konusunda yapılan başvuruları değerlendiren mahkemenin 14 Kasım 2026 tarihinde açıklayacağı karar, meclis oturumunun veya Başkanlık Divanı seçiminin iptali ihtimalini gündeme getirmekte ve hukuki belirsizliği tırmandırmaktadır.

Krizin temelinde, 2006 yılında KDP ve KYB arasında imzalanan ve IKBY'nin yirmi yılı aşkın süredir istikrarını sağlayan "Stratejik Anlaşma"nın tamamen çökmesi yatmaktadır. İki parti, bölgenin yönetilme biçimi, Peşmerge komuta yapısının birleştirilmesi ve kamu gelirlerinin adil dağıtımı konusunda ortak bir vizyona sahip değil. KYB, Erbil merkezli KDP yönetiminin güvenlik ve maliye üzerindeki hegemonyasından rahatsızlık duyarken; KDP ise KYB'nin Bağdat ve bölgesel aktörlerle kurduğu alternatif eksenler vasıtasıyla Erbil'in otoritesini bypass etmeye çalıştığını iddia etmektedir.

Mevcut siyasi kilitlenmeyi derinleştiren bir diğer yapısal unsur ise ekonomi-politik alandaki kırılganlıklardır. Bağdat federal hükümetinin IKBY bütçe payını aşma gerekçesiyle mali transferleri kesmesi, Erbil ve Süleymaniye'de kamu maaşlarının ödenememesine yol açmıştır.

Buna ek olarak, Erbil ve Duhok'ta sübvansiyonlu akaryakıt kota yetersizliği sebebiyle baş gösteren benzin krizi, serbest piyasada fiyatların rekor seviyelere çıkmasına ve toplumsal huzursuzluğun artmasına neden olmuştur. Mevcut krizde ekonomik tıkanıklık, tarafların birbirini baskılama ve oy tabanını konsolide etme aracı olarak kullanılmaktadır.

Bütçe paylaşımındaki anlaşmazlık ise bir başka kriz konusudur. Daha önceki bir anlaşmaya göre bölge gelirinin %57'si KDP bölgesine, %43'ü KYB bölgesine ayrılmıştı. KDP, valiliklerin maaşları ödemesi ve bütçelerini kendi gelirlerine göre belirlemesi gerektiğini savunurken, KYB tüm gelirin merkezi olarak toplanıp tüm bölgelere adil dağıtılmasını istiyor. Bu fark, Süleymaniye, Halabja, Garmyan ve Rapareen'de maaş krizine yol açmaktadır.

Enerji boyutu ise krizi bölgesel ve uluslararası düzleme taşıyor. KDP bölgesindeki petrolün büyük kısmı düşük kalitede ve pazarlanabilir hale gelmesi için KYB kontrolündeki bölgelerden gelen petrolle karıştırılması gerekiyor. Doğal gazda ise KYB bölgesi açık ara önde. IKBY doğal gazının büyük kısmının KYB kontrolünde olduğu tahmin ediliyor.

İşte tam da bu nedenle, IKBY gazını yurtdışına ihraç etme planı iki parti arasındaki en büyük anlaşmazlık noktalarından biri. KYB bu duruma şiddetle karşı çıkmakta ve engellemekteyken, KDP ise bunu bölgenin uluslararası alanda öne çıkmasının yolu olarak görmektedir. Buna Irak Federal Mahkemesi'nin IKBY'deki tüm petrol operasyonlarını yasadışı ilan etmesi ve Bağdat-IKBY anlaşmazlığının çözümsüzlüğü eklenince, tablo daha da karmaşıklaşıyor. Bazı petrol şirketlerinin gelecek yıl IKBY'deki çalışmalarından vazgeçmesi, IKBY ekonomisinin zaten kırılgan olan temelini daha da sarsacaktır.

Krizin Bölgesel ve Küresel Boyutu

IKBY içindeki bölünmeler, federal hükümete ve Bağdat'taki siyasi partilere gücü merkezileştirecek adımlar atmak için daha da büyük fırsatlar sunacaktır. İran ise KYB üzerindeki tarihsel ve siyasi nüfuzunu koruyacak ve bölgedeki güç mücadelesini kendi çıkarları doğrultusunda yönetmek isteyecektir.

Türkiye, IKBY'deki gelişmeleri doğrudan sınır güvenliği, terörle mücadele ve bölgesel istikrar merceğinden takip etmektedir. Türkiye, PKK'nın bölgedeki varlığını sonlandırılması ve sınır güvenliğinin tesisi kapsamında Erbil (KDP) yönetimiyle güçlü bir koordinasyon yürütmektedir. Ancak Türkiye, IKBY'de meydana gelecek herhangi bir krizin bölgede terör unsurlarına alan açma ihtimalini kabul edilemez bir risk olarak görmektedir.

ABD yönetimi, bölgesel denklemde İran'ı çevreleme ve İsrail merkezli krizleri yönetme stratejisine odaklanmış halde. Trump döneminin bölgesel dinamikleri çerçevesinde Washington'ın Kürt partileri arasındaki iç anlaşmazlıklarda geçmişteki gibi aktif ve doğrudan arabuluculuk yapmaktan kaçındığı gözlemlenmektedir.

IKBY'de KYB'nin hükümetten çekilmesiyle patlak veren kriz, yalnızca Erbil ile Süleymaniye arasındaki bir güç paylaşımı anlaşmazlığı değildir; Kürtlerin devletleşmeye en çok yaklaştığı yapıyı, yani 2005 Irak Anayasası'nın federal statü tanıdığı ve ABD'nin güçlü desteğiyle ayakta duran yarı-özerk yapıyı içeriden çatlatan küresel ölçekli bir çözülmenin göstergesidir. Bu çözülme, Suriye Kürtlerinin Suriye'deki merkezi hükümetin otoritesi altına girmesiyle birlikte daha da derinleşmiştir. Çünkü geriye kalan son anayasal model de tehlikeye girmiş ve böylece Kürt siyasi hareketi, bölgesel ölçekte eşzamanlı gerilemeler yaşamıştır. Ayrıca bu kriz, ABD'nin Irak'taki nüfuz mimarisinin siyasi ayağını da vurmaktadır.

Sonuç

IKBY'de yaşanan kriz, aslında iki partinin koltuk paylaşımı kavgasından çok daha derin bir anlam taşıyor. KDP ile KYB arasındaki anlaşmazlık, 2005'ten bu yana Irak'ta Kürtlerin elde ettiği kazanım olan özerk yapının içten içe çözülmesi anlamına geliyor.

Erbil merkezli KDP, enerji ihracatı ve dış aktörlerle kurduğu ilişkiler üzerinden bölgeyi uluslararası alanda güçlü kılmak isterken; Süleymaniye merkezli KYB, Bağdat ve İran ile dengeli ilişkiler kurup gelirlerin merkezi olarak toplanıp adil dağıtılmasını savunuyor. Bu iki farklı yaklaşım bir arada tutulamayınca, ortaya çıkan tablo sadece bir hükümet krizi değil, aynı zamanda Kürt siyasi hareketinin bölgesel ölçekte çözülmesi anlamına geliyor.

Ayrıca krizin gidişatını artık sadece Erbil ile Süleymaniye belirlemiyor. Türkiye'nin Erbil ile güvenlik odaklı iş birliği, İran'ın KYB üzerindeki etkisi ve ABD'nin arabuluculuktan çekilmesi, iki partiyi dış destekçilerine daha bağımlı hale getirirken kendi aralarında uzlaşma zeminini daraltıyor. Federal Yüksek Mahkeme'nin kararı krizi hukuki bir çerçeveye çekebilir; ancak siyasi irade olmadan hukukun tek başına kalıcı istikrar getirmesi zor görünüyor. Kısa vadede idari ayrışma, Süleymaniye'de alternatif makamların oluşturulması ve maaş krizinin derinleşmesi şeklinde görülebilir. Uzun vadede ise iki olasılık öne çıkıyor: Ya IKBY fiilen "iki başlı" bir yapıya dönüşecek ya da dış aktörlerin baskısıyla yeniden müzakere edilmiş bir güç paylaşımına dönülecek. Her iki durumda da Kürt siyasi hareketinin, 2005 sonrası kazanımlarını koruması için önce kendi içinde birliğini sağlaması gerekiyor. Aksi halde Bağdat'ın merkezileşme adımları ve bölgesel güçlerin rekabeti, IKBY'yi dışarıdan yönetilen bir alana dönüştürebilir.